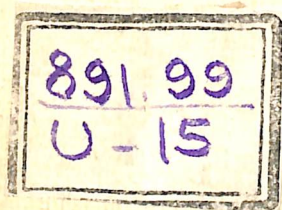

ԱՆՐ. ԱՆԿԱԿԵԼՆ

ԳՈՐԼԱՆԷԲ

ՔԵՐԹՈԼԵՑՆԵՐ

1936

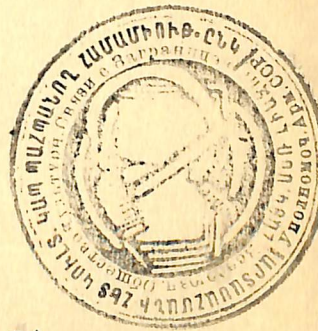
891.99
U-15

ՍԱՐ. ՍԱՀԱԿԵԱՆ

Գործեր

ՔԵՐԹՈՒԱԾՆԵՐ

(1923—1935)

ԳԱՀԻՐԷ

1936

20 Ն

Ձեզի՝ լոյսով ակաղծուն
Պա՛րզ հոգիներ հեզ՛համբոյր,
Ձեր անունին խնկաբոյր՝
Բերքն՝ որ կուտայ ձե՛ր ածուն...

Ու ձե՛զ՝ մշակներ, որ Թափուր
Հոգիիս մէջ երազուն
Ցանեցիք «քա՛ղցր լեզուն»
Շրուայօրէն, բուռ առ բուռ...

23745-59

Ու ձե՛զ՝ ու ձեր ոգիի՛ն՝
Մեծ կախարդներ հայ գիրին,
Որ սընուցի՛ք զայն յետոյ

Եւ կը յուզէ՛ք դեռ այսօր
Ձեր տողերով ջինջ ու խոր...
Ձօն՝ մորմոքի ու սիրոյ...:

1935

ԶՈՐԱՎԱՆՔ

ԱՆՄՈՌԱՆԱԼԻ ՌԵՍՈՒՑՑԻՍ՝
ՎԱՀԱՆ Ս. ՔԻՐՈՔՅԵԱՆԻ ՀՈԳԻՆՆԵՐ

Այգն ամենուր կը ցանցընէ բուռ-բուռ ծաղիկ,
կայծ ու բոց...
Դետակն ըշտապ կը սողոսկի խորն արփաւէտ
ծորակին,
Ու կը ճանկէ, կը փայփայէ՛, ըստ իր կամշոտ
քմայքին,
Իր նեղ հունը պարածածկող լուռ քարափներն
ոսկեզօծ...

Մայիսն՝ արե՛ւ, երգ ու շափրակ կը թափէ սառ
ջուրին ծոց.
Այծտերեւին կ'ողջագուրէ ձեր կամուրջը
տարփազին...
Ու շոճիներ կը պըսակեն ժայռերն որոնց
քամակին՝
Կը յօրանջե՛ն քարանձաւներ — ըղձանուշի՛
թաքըստոց...:

Ու գիւղին դէմ կը սօսափեն սէզ քարտիներ
երկնամուխ.
Լուռ ջըրափին, ակերուն շուրջ ու քարերուն
վըրայ թուխ
Բիւր բաժականեր կը ժպտին, թա՛ց՝ ցայգուն բիւրեղ
արցունքէն,

Մինչ կ'ամպանա՞ն հիւղականքէն նուրբ երիզներ
սատափէ...
Եւ հինաւուրց անծաւ-մատո՛ւոք սարերու
բարձունքէն
Ծըմական ի վար ղօղանջիւններ եւ օրհնութիւն
կը թափէ...:

1923

ԳԵՂՈՆ՝ ՎԱՀԱԳՆԻ
ԾՆՆԴԵԱՆ ԵՒ ԱՍՏՈՒԱԾԱՅԱՅՏՆՈՒԹԵԱՆ

ՎԱՀԱՆ ԹԵՔԵԱՆԻՆ

Գիշերն ի բուն սարերն Հայոց
Սասանեցա՞ն դըղըրդագին.
Անտառին մէջ, վիհերու ծոց
Հովերն անդուլ շեփո՞ր զարկին...
Ու մըխեց շանթն՝ ամբարտակին
Կապոյտ սըլա՛քն իր ամեհի...
«Երկնեց երկիր, երկնեց երկին,
Երկնեց եւ ծո՛վը ծիրանի...»

Ահա՛ ծովուն մէջ ալեկոծ,
Շառ եղեգնիկն աստուածածին
Կ'արծակէ ծո՞ւխ, կ'արծակէ բո՛ց...
Ահա՛ չքնաղ լուսաբացին
Ամպերը բորբ կ'ոսկեզօծի՞ն,
Ու շրոխդով մը կատաղի
Տարերք կ'եռա՞ն, կ'ուռի՞ն, կ'աճի՞ն...
Կը թնդայ ծո՛վը ծիրանի...

Ու եղեգէն, արգանդ-հրնոց,
 Կը թռչի՝ շէկ, լուսամարմին
 Ու հրրածած Սատուածն Հայոց
 Արեւաչուի՜...: Կ'իյնայ քամին,
 Ու՜ թափն հրգօր ճգնաժամին.
 Եւ, ծոցին մէջ իր հոլանի
 Մինչ կատարներ կը կարկամի՜ն,
 Կը ծըփայ ծո՛վը ծիրանի...

206

Ո՛վ Դից Իշխան, հոգիս՝ կրկին՝
 Աստղէ՜ ճամբադ ո՛ւր կը տանի...
 «Երկնէր երկիր, երկնէր երկին,
 Երկնէր եւ ծո՛վը ծիրանի....»

1932

Տ Ա Ի Ր Ո Ս

Ամպերը դանդա՜ղ կը սահին կ'անցնին
 մըթամած կիրճէն,
 Ուր միշտ կը շաչէ՜ մայրիներու ծով
 անտառը ծըփուն.
 Ապառաժն ի վեր կը գալարուի նե՛ղ
 երիզը ճամբուն.
 — Հոգի՛ս, ի՛նչ հեշտանք, անցնիլ այս հըպա՛րտ
 սարերուն մէջէն...:

Հեռուն, վիհն ի վար կը փըխրի յանկարծ
 ձիւնահիւս մ'անտես...
 Զորս դին ամեհի ջրվէժներ անվերջ
 կ'եռա՜ն, կը կանչե՜ն,
 Ու խոր ձորերէն՝ արծազանգն — հըսկա՛յ
 նըւազահանդէս —
 Կ'անցնի՜ սարէ սար, մինչեւ հեռակայ
 գիւղակները շէն...:

Ու վարը, խուժին դէմ, հեղեղն, հարբած,
 կ'ոռնայ շառաչուն.
 Հովը ծառերուն մէջ կը փողերգէ
 տաղեր բարբարոս...
 Մամուռ ժայռերու ներքեւ կը ժպտին
 աւեր պաղպաղուն...

Եւ իրիկուան դէմ, ջրափէն մինչեւ
 թաւուտներն անդորր,
 Ծիրան մըշուշով, բոյրով կը պոռթկա՛յ
 կիրճն անդընդախոր...
 — Ի՞նչ երազ, Աստուա՛ծ, ապրի՛լ այս կախա՛րդ
 սարերուն մէջ, հոս...:

1927

ՈՒԽՏԱԳՆԱՅՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՅՐԻԿԻՍ ՀՈԳԻՆ

Մայիսի քաղցր արեւին տակ,
 Գիւղն էր փռուած ծորի շուքին.
 — Ողջունեցի՞ն մեզ սրտագին
 Աքաղաղի կանչեր յստակ...:

Հոն կը բաղխէր դուռն երկնքին,
 Վանքին զանգակն — հըրաւիրակ՝
 Որ մեզ բաշխե՛ց բաժակ-բաժակ
 Անուշուժիւնն իր նըւագին...

Հոն ջինջ մանուկ մըն էր վըտակն
Որ կը խաղար ծառերուն քով,
Խիհերուն մէջ՝ քարէ գնդակ...

Արդ կը յիշե՛մ ձեզ կարօտով,
Ո՛վ, գարնան հին առաւօտով՝
Աքաղաղի կանչե՛ր յստակ...:

1935

Ք Ա Ո Ս Ը

Այս երեկոյ, հոգւոյս՝ սեւ,
Մըռայլամած վիհերէն,
Աղօտ յուշեր, հեւ ի հեւ,
Կ'առեւանգեն զիս նորէն...

Յուշեր տըխուր ու զըւարթ,
Յուշեր մօտիկ, հեռաւոր...
Կսկիծ ու ցաւ, խղճի խայթ,
Իղձեր, տենչեր բիւրաւոր...
Ատելութեան ոխերիմ
Խէթ նայուածքներ թունալից,
Եւ անուններ մըտերիմ,
Դիմաստուերներ սրտակից...
Աղու, կըծու համբոյրներ,
Մանուկ աչքեր ժպտագին,
Կշտամբանքի մրմունջներ,
Սիրոյ բառեր անմեկին...

Եւ անցեալի թափանցիկ
Մըշուշին մէջ կտրուած
Երազ օրեր վաղանցիկ,
Երգեր, ծայներ մոռցըւած...:
Ու բիւր ծաղիկ ու փուշեր
Գգուանքներով տարօրէն
Կուգան, կուգան այս գիշեր
Զիս կը տանջեն, կ'օրօրեն,
Կը հեծկլտան վայրապար,
Կը քրքըջան, կը խօսին,
Մինչեւ իյնամ ու ժասպառ.
Գիրկն այս անուր քառսին...

Այս երեկոյ, հոգւոյս՝ սեւ,
Մըռայլամած վիհերէն,
Մեռնող յուշեր, հեւ ի հեւ,
Կ'առեւանգեմ զիս նորէն...:

1925

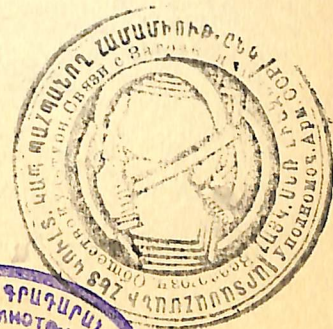
ԿԱԾԱՆՆԵՐԸ

Կածաններու պէս վըտիտ,
Յուշերն՝ ըզգոյշ՝ կ'երկարին
Դէպի անցեալ՝ դէպի հին
Օրերու վիշտն ու ժրպիտ ...

Մերթ ալերու շուրջ վըճիտ,
Թաւուտներու մէջ խորին,
Յուշերն՝ ըզգոյշ՝ կ'երկարին,
Կածաններու պէս վըտիտ ...

Ու կարօտներ լուսաշիթ,
Մորմոքումներ անմեկին
Կը համակեն մեր հոգին,
Երբ վաղուցուայ՝ միամիտ
Յուշերն՝ ըզգոյշ՝ կ'երկարին,
Կածաններու պէս վըտիտ ... :

1932

23745 - 58

48.

ԱՆՎԵՐՆԱԳԻՐ

Գուցէ դուն կրնայիր՝ ինձ համար՝ արհաւիրտ
Գիշերէն վերջ ծագիլ իբրեւ ջի՛նջ առաւօտ ...

Կրնայիր դուն ծաղկի՛լ, գերթ հըրաշք ուլասիս,
Անսահման աւագին վըրայ սեւ ձանձրոյթիս ...

Կրնայիր գէթ ժպտի՛լ՝ մութին մէջ իբրեւ լոյս,
Եւ ըլլալ հանգրուան իմ մոլար քայլերուս ...

Բայց սրտիդ ճամբուն վրայ՝ խոնջ հոգիս շրփոթուն,
Զոր սիրովդ ըսփոփել կրնայիր գուցէ դուն,

Հեւասպառ ըսպասե՛ց ու դողա՛ց ընդերկար
Բայց ի զո՛ւր, քանի որ դուն չեկա՛ր, դուն չեկար...:

1926

ՅՈՐՄԷՀԵՏԷ ԱԶՔԵՐՈՒԴ ...

Յորմէհետէ աչքերուդ մատեանին մէջ հրաշալիք
Թոյլատրեցիր որ կարդամ քերթուածն աղուո՞ր հոգիիդ ...
Յորմէհետէ սփռեցիր դուն շուրջս արե՛ւ ու ժըպիտ,
Կարծես հիւա՞նդ եմ, գինո՞վ՝ ես անձիս չե՛մ պատկանիր ...

Մէկու մը պէս որ՝ յանկարծ՝ գանձ մը գըտած՝ սրտաթունդ,
Մերթ կը պահէ զայն ահով, մերթ կը սեղմէ կուրծքին զայն,
Ես կը յառեմ իմ աչքերս՝ աչքերուդ ծո՞վ քաղցրութեան ...
Ա՛հ, զանոնք մի՛ խոնարհեր, ի սէր անո՞յշ արեւուդ ...:

Հիմա այն լուռ անտառակն ու քարանձա՛ւը մըթին,
Ու նստարանն ստուերին մէջ հինաւորց ծառերուն
Ուր ջերմ արե՛ւը սիրոյդ պարածածկե՛ց իմ հոգին,

Կոգեկոչեմ ամէն պահ ես յուզումով անանուն,
Ինչպէս հին յարկ մ'ընտանի, ուխտատեղի մ'ինչպէս սո՛ւրբ...
Ու կը թռչի՛, կը թռչի՛ սի՛րտըս կարծես կուրծքէս դուրս ...:

ԱՆՈՐ՝ ՈՐ ԶԻՆՋ ՀՈԳԻԻԴ...

Անոր՝ որ ջինջ հոգիիդ խաղաղութի՛ւնը հըպարտ
Այնկոծեց, վրդովեց օր մ'ակամայ՝ դուն, ներէ՛ ...
Սակայն գիտցի՛ր ինչպիսի՛ անկումներէ, գոհներէ
Զայն բարձրացուց, զայն փրկե՛ց սիրոյդ արե՛ւը
զըւարթ ...:

Ան կը ձգտի հիմա վե՛ր, դէպի բարձունքը կախարդ
Ըսքանչելի՛ քու սիրոյդ. ան, սըրաթուիչ զերթ երէ,
Ըստուերներէ այժմ ազա՛տ ու վե՛ր թօնուտ ամպերէ,
Կը նըւանէ գագաթներ ուր ե՛րբեք չէր հասած
ցարդ ... :

Դուն որ ոչինչ չըտըւիր բայց եղար ա'յնքան շրուայլ...
Դուն որ՝ արեւ՝ ցրուեցիր հոգիիս մէ'զը մըռայլ,
Այս՝ լերան չափ հրճուանքն ո՞ւր պահեմ, ըսէ՛,
կուրծքիս մէջ ...

[Թեան,
Դուն որ հոգիս հասցուցիր այս անարկու բարձրու-
ի'նչ ալ ընես կամ ըլլաս — եթէ նոյն իսկ գահավէժ
Ձայն արձակես վիհն ի վար — եղի'ր օրհնեալ
յաւիտեան ...:

ԱՆ՝ ԶԳԻՏՅԱՐ, ՔԵԶ ՀԱՄԱՐ...

Ան՝ չըգիտցա՛ր, քեզ համար ինչ մե՛ծ, ինչ լա՛ւ բարեկամ
Մ'եղաւ, որ բնաւ իր եսին չանսաց թաքուն ցանկութեանց,
Իր յոյզերուն, տենչերուն, երազներուն դըրաւ սանձ,
Որ դուն հըպա՛րտ ըլլաս միշտ ու կեանքըդ՝ քա՛ղցր
յարաժամ ... :

Ան, իր մըռայլ հոգիին մենութեան մէջ անթափանց,
Իր քայլերուն տակ փորեց վիհեր խորամ առ խորամ,
Ան քու ճամբուդ վրայ թողուց որ ծագի ա'յգն անթառամ,
Որ ինք ու դուն յաւիտեան չըհանդիպի՛ք ալ միմեանց... :

Դուն կրնայիր զինք փրկել — նաւահանգի՛ստ բարութեան —
Իր կեա՛նքն էիր դուն, արե՛ւն էիր, իր յո՛յսն՝ յաւիտեան,
Բայց ան չուզե՛ց որ տարփանքն իր խաղաղ սի՛րտըդ յուզէ...

Եւ ահա՛ ինչ որ մընաց քեզմէ — իր գա՛նձը բոլոր —
Քաղցրակարկաջ «Տաղեր»ուն մէջ Քերթողի մը լուսէ,
Փռնին ծաղկի մը կապոյտ — անուշաբոյր տափուղու...:

ԳԵՂՈՆ ՇՂԹԱՅՈՒԱԾ ԱՐԲԱՅԻՆ

ԼԵՒՈՆ ՇԱՆԹԻՆ

Քարանձաւի մը մէջ մըթին —
Հայրենի հի՛ն զըրոյց մը կար
Թէ — մեր ըմբոստ Արքայորդին
Շղթայեցին Քաջերն ի սպառ ...
Բայց քանդելո՛ւ Ան պիտի գար
Օր մ'այս երկիրն ահեղօրէն ...
Ան պիտի գա՛ր երբ չի թնդար
Այ ոչ մէկ ձայն դարբնոցներէն ... :

Շիկակարմիր մայրամուտին՝
Երբ արքայ հօրն անէծքը չար
Կալանաւորն՝ իր անդունդին
Մէջ կը կըքէ՛... շուրջն՝ ամէն ծառ,
Ու հոծ անտառն, ու բիր մացառ
Կը շրջնէ՛ն ... մինչ կրծելէն
Շուններն ա՛լ խո՛նջ են չարաչար ...
«—Ա՛յ ոչ մէկ ձայն դարբնոցներէն...»

Դի՛ք, պատարա՛գ՝ ձեր խորհուրդին
 Մեր սիրտը բո՛րբ, ատելավա՛ռ ...
 Մենք թէ՛եւ որբ, վայրավատին՝
 Դեռ կը հսկե՛նք Դարձի՛ն համար,
 Ալ թող իյնա՛ն կապանքն յամառ,
 Ու թող թռչի՛ իր բոցեղէն
 Հեծելագունդն աստղահամար
 Մեր շիջանուտ դարբնոցներէն ...:

206

Իշխա՛ն, արի՛, ու սարէ սար
 Թող որոտա՛յ մոլեգնօրէն
 Ցասուժիդ շանթն հրրաշափառ ...
 — Ալ ո՛չ մէկ ձայն դարբնոցներէն ...:

1932

ՎՐԷԺՆ ԻԲՐԵԻ ՍԵՒ ԴՐՕՇ ...

Վրէժն իբրեւ սեւ դրօշ կը շառաչէ՛ ինձմէ՛ ներս
 Իր լերկ գանկով քերելուն, բարձոսկրերով խաչածեւ,
 Ու կը փակէ՛ յաւիտեան հորիզոններն աստղահեւ ...
 Մախանքիս գոռ դոփիւնէն կը մըթագնի՛ն աչուրներս ...:

Ես պարտըւա՛ծ եմ սակայն, ես՝ զինաթա՛փ ծովահէն,
 Կը հայհոյեմ անձիս դէմ ու կը տանջե՛մ նաւագներս ...:
 — Մինչ հոն Հրեովմ կը կանգնի նորէն պատնէշ առ պատնէշ,
 Ես չունիմ ո՛չ մէկ բեկոր պապերուս զէն ու զրահէն ...:

Քայց չի կրնա՛ր ըլլալ որ ես իմ վերջին քաջերով,
Ատամներով, ճանկերով գտնեմ միջոց ու կորով,
Եւ ինծի հե՛տ, ինծի պէ՛ս՝ ցռկանաւե՛րը վառե՛մ ...:

Դի՛ք, յաղթանա՛կ մը միայն թող ճարճատէ հոգւոյս դէմ.
Թող պղպըջայ սրտիս մէջ արբեցութի՛ւնը ուժին՝
Ու թող ծագի՛, եթէ հարկ է, իմ արեւըս վերջին...:

1934

ՄՂՁԱԻԱՆՋԸ

Ի զու՛ր երեկոն կ'իջնէ լուռ ու զով.
Ի զուր կը ժպտի այգը՝ կապոյտին...
— Նոյն տենչը, գիտե՛մ, նոյն վիշտը խրթին
Պիտի մի՛շտ հոգիս լկե՛ն թախիծով...

Գալիքն անապա՛տ — ոչ մէկ յոյսի ջով...
Ու ներկան՝ այնպէ՛ս փրցուն ու մըթին.
— Լոկ մուխն իղծերու փըլածակոյտին...
Եւ անցեալն՝ արդէն տըւայտանքի ծով...:

Մի՛տք, պիտի չըտա՞ս ինձ օ՛ր մը, գիշե՛ր
Մ'ուր հին դէմքերու կշտամբող ոգին,
Վերլիշումն անլո՛ւր մեր տառապանքին,

Ու գիտակցութի՛ւնը ժանտ մանաւանդ
Մեր անգօրութեան յաւէ՛րժ հրնազանդ՝
Սրտիս մէջ չըգա՞ն քստըմնել փուշեր...:

1929

Ե Ր Ե Կ Ո Յ

Միապաղաղ իրիկնամուտ ծագէ ծագ.—
Հորիզոնէն կը քաշէ կառքն արեւուն
Ծիրանեւիառ՝ զընացքը շէկ ամպերուն...
Հօտը կ'իջնէ բլրէն կոհակ առ կոհակ ...:

Վըտակին մէջ կենդանութեամբ պատարուն,
Կ'ըմպեն՝ հակած՝ ուռիներ—խո՛նջ երամակ—
Գիւղն հովտին մէջ կը մըրափէ՝ խորամանկ
Մըշուշն ալ՝ նուրբ՝ կ'իջնէ խաղա՞ղ դաշտերուն...:

Մերթ կը խայտան կածաններուն մէջ ուլեր,
Մինչ հիր շըղարշ մը կ'ըսքողէ սար ու լեռ,
Ու կոչնակին կը կափկափէ կանչը բամբ ...

Ու մերթ այս ծով անդորրութեան մէջ պայծառ
Խըմբերգի թել մը կ'երկարի՝ ծառէ ծառ
Ու կ'օրօրէ՝ հոգիս՝ անբաւ քաղցրութեամբ ...:

1923

Ի Ղ Զ

Անտառ մ'ըլլար սա պողոտան բազմաժըխոր,
Կորաքամակ կաղնիներով հագարամեայ,
Ոլոր մոլոր կածաններով լըռին ու խոր
Ու լեռնային բուրումներով հոգեհրմայ ...

Ու սա պղտոր, հիւծող խըրամն՝ ուր կը սողայ
Ջուրն՝ ըլլար լին մը պաղպաջո՛ւն, ականակի՛տ,
Ծառերուն մէջ լապտերներն՝ աստղ ու փոսուռայ ...
Եւ անցորդներն ալ՝ օդանո՛յշ, այծեամ ու վիթ ...:

Ու բարձրաբերձ շէնքերն համակ ըլլային լե՛ռ,
Անչափելի խոր անդունդներ՝ մայթ ու փողոց,
Ու խուցս ըլլար լուռ քարանձաւ մ'ամպերն ի վեր,

Ամպերն ի վեր, կախարդական սարերու ծոց
Ուր քաղքին այս գեհենական ժըխորը լայն՝
Համբոյրի պէս՝ թո՛յլ սօսաւիւն մ'ըլլար միայն

1926

Ե Ր Ք

Տե՛ս, երաշտ հոգիիս
Արտորայքն՝ յամրաբար՝
Յորդառատ հոսանքին
Մէջ սիրոյդ, կը ծաղկին
Իբր անծայր ովասիս,
Դարաւոր իբր անտառ ...

Տե՛ս, մըռայլ խութերուն
Ու ցասման մէջ ծովին,
Ձերթ փարոս մը հեռուն,
Ձերթ ճաճանչ մը հովին՝
Աչուրներդ ինձ կ'ըլլան
Փրկութեան հանգրուան ...

Ու վիշտն իմ — սառնակո՞յտ —
Տե՛ս, քու ջերմ ու կապոյտ
Շունչիդ տակ սխրալի,
Կը փխրի, կը հալի,
Կը փոխուի նայնհետայն
Անապակ խնդութեան ... :

1928

ԱՇՈՒՂԱԿԱՆ

Ի՞նչ անոյշ՝ բայց ինչ խակ ես դուն ...
Մշտազրւարճ սոխակ ես դուն.
Ծաղկանոցիս մէջ, քաղցր աղջիկ,
Սպիտակ վարդ, մեխակ ես դուն ... :

Ալեծրփուն ծամեր ունիս.
Խենթեցընող ժամեր ունիս ...
Անմահական դրրախտի մերգ,
Ի՞նչ ըզգլխող համեր ունիս ... :

Կեանքս՝ ինչպէս թել մանեցիր դուն ...
Ձիս հաւատքէ հանեցիր դուն ...
Մերթ սիրտըս սեւ անդունդներուն՝
Մերթ աստղերուն գամեցիր դուն ... :

Բայց քու պըրանքդ ես կը սիրեմ.
Փաղաքըշանքդ հեզ՝ կը սիրեմ.
Իմ էութեանս ամբողջ ուժով,
Նայ նունուփար, քե՛զ կը սիրեմ ... :

1928

ԳՈՀՈՒԹԻՒՆ

Նայուածքին համար ջինջ աչքերուդ,
Որոնց լու՞ռ քաղցրութիւնն հոսանում
Ծագեցա՛ւ օր մ'իմ դէմս՝ ինչպէս մութ
Քարայրի մը մէջ լոյս՝ գոհութի՛ւն ...

Մատներուդ գգուանքին համար սուրբ,
Որ իջաւ առաւօտ մ'իբրեւ հուր՝
Ձեռքերուս պղծութեան վրայ ցուրտ
Ու լըւաց զիս կեղտէս — գոհութի՛ւն ...

Արտասուա՛ցըդ համար, մանաւանդ,
Որոնցմով եղաւ սիրտս արգաւանդ,
Ու սիրոյդ՝ որ տարաւ հընաւանդ
Զիս դղեակն երազին — գոհութի՛ւն ...

Եւ բոլոր անմոռաց ու անդարձ
Պահերուն համար զոր տըլիր դո՛ւն,
Բառերուն համար զոր ըսիր դո՛ւն,
Քե՛զ՝ սրտի՛ս խորերէն գոհութի՛ւն ... :

ՅՈՅՍԸ

Դիք ամէն դի ցիր ու ցան.
Բիւր քանդակներ դարձած հող.
Լերան կատարն ըսպասող՝
Հոգիս՝ բազինն է կործան ...

Հիմա օձեր կը խայտան,
Ու չար կիրքեր՝ մթասքող
Պատերն ի վեր մխացող
Այդ հընամի սրբատան ...

Բայց նըսեհին իր հըլու,
Հին խնկաբոյր իմ հոգին,
Բոյն թէեւ բիւր դեւերու,

Դեռ կ'ըսպասէ՝ անծկազին
Որ հեռաւոր դաշտերէն,
Առտու մ'այցի՛ գայ իրեն

Վըճիտ Երազ մը նորէն ... :

1927

ԱՆՁԿՈՒԹԻՒՆ

Կը կարկամին դուրսը ծառերը՝ հովին
Ու քնաշրջիկ լուսնակի պաղ ցոլքին տակ ...
— Այս որքա՛ն ցուրտ է, ցուրտ՝ սըրահն ըսպիտակ,
Ու սառ՝ մահիճն ուր կը թաղուիմ կիսովին:

Ուրուանըման լուսնակի պաղ ցոլքին տակ,
Դուրսը ձայներն հետըզհետէ կը սառին ...
Աչքերս յառած որմի մը գորշ պաստառին,
Կը պարպը՛ իմ կարծես բաժակ առ բաժակ ... :

Դուրսը շշուկն հետըզհետէ սառեցաւ.
Միջանցքներուն կարծես կեցաւ սիրտը քար ...
Բայց նինջն ինչո՞ւ պարաջնջել դեռ չի գար

Ձիգ ժամանակն իր քայլերով մետաղէ,
Ծեր լուսնկան որ հող, մոխի՞ր կը մաղէ,
Ու խոնջ մարմինս որ, ա՞հ, ի գուր տանջուեցաւ...:

1924

ՀԱՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆ

Միապաղաղ գորշ կարաւան, օրերն անցան ...
Լըռեց զօղանջն՝ յոյսերու փակ հորիզոնէն ...
Ալ ո՛չ մէկ շող մանկութեան պերճ լուսատունէն...
Կը հերկէ սի՛րտըս Տարակոյսն որոմնացան ... :

Ամայութիւն է շուրջս հիմա լուռ ու դաժան ...
Ձերթ ծիծառներն՝ աշնան՝ իղձերս ա՛լ կը զաղթեն
— Հոգի՛ս, ըզգոյշ անցիր այս մառ արահետէն
Ձի կ'ուղեկցի քեզ արդ. Խոնջէ՛նքը դաւաճան ... :

Անցեալն, ափսո՛ս, լքուած պարտէզ մըն է սուգի
Ուր կը ննջեն այժմ երազներդ հեռահըմայ ...
Բայց ոչ մէկ լաց եւ ոչ մէկ շիթ արտասուքի ...

Քալէ՛, հոգիս, այս քարքարուտ ճամբէն ... յառաջ ...
Քալէ՛ մինչեւ՝ խեղճ կեանքըդ օր մ'իրիկնանայ ...
Կոթողն այս կաւ մինչեւ իյնայ մեղմաշառաչ ... :

1927

ՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ

ԳԵՂԱՄԻՆ

— “Ապրէք, երեխէք,
Բայց մեզ պէս չապրէք ...”

ՅՈՂՀ. ԹՈՒՄԱՆԵԱՆ

Մեր օրը՝ մառ,
Աւա՛ր,
Խաւա՛ր ...

— Արեւըդ թող
Ըլլայ երկա՛ր
Ամա՛ռ ...՝
Ըլլայ յաղթող,
Ըլլայ տաքուկ
Ու վառ,
Ձազո՛ւկ ... :

Մեր բովանդակ
Կալուածն՝ ահա՛
Անել վանդակ
Ու ցո՛ւրտ,
Ձանձրո՞յթ ...

— Երկնից տակ լուրթ
Թող բա՛րձր ըլլայ
Բոյնըդ, Տըղա՛ս,
Անհաս ...
Բոյնդ՝ ամրաշէն,
Ամպածըրար,
Յաւէ՛րժ անառ,
Այլ անտաղտուկ
Ու շէն,
Ձագո՛ւկ ... :

Հողմաջախջախ
Մեր թեւը՝ կա՛խ,
Մեր թափն՝ անգօր,
Մեր ճիգն՝ ունա՛յն,
Մենք՝ կո՛յր
Ուրուր ...
Մենք թըռի՛նք ու՞ր ...

— Թող ըլլայ սո՛ւր
Նայուածքը քու.
Թող լայն
Ըլլան
Թեւերդ, հուժկո՛ւ.
Թող մագիլներդ
Ըլլան հատո՛ւ,
Եւ անողոք՝
Կըտո՛ւցը քու
Ճախրըդ հըզօր,
Կայծակը զերթ,
Ըլլայ մագոգ
Աստղերու գոգ,
Եւ յեղակարծ
Խոյանքիդ տակ՝
Հիմնայատակ
Ու բիւրախոց
Իյնա՛ն,
Ձագո՛ւկ,
Իյնան համայն
Որջ ու բայոց՝
Անդա՛րձ,
Անշուք ... :

1932

Մեր բովանդակ
Կալուածն՝ ահա՛
Անել վանդակ
Ու ցո՛ւրտ,
Չանձրո՞յթ ...

— Երկնից տակ լուրթ
Թող բա՛րձր ըլլայ
Բոյնրդ, Տըղա՛ս,
Անհաս ...
Բոյնդ՝ ամրաշէն,
Ամպածըրար,
Յաւէ՛րժ անառ,
Այլ անտաղտուկ
Ու շէն,
Չագո՛ւկ ... :

Հողմաջախջախ
Մեր թեւը՝ կա՛խ,
Մեր թափն՝ անզօր,
Մեր փիզն՝ ունա՛յն,
Մենք՝ կո՛յր
Ուրուր ...
Մենք թըռի՛նք ու՞ր ...

— Թող ըլլայ սո՛ւր
Նայուածքը քու.
Թող լայն
Ըլլան
Թեւերդ, հուժկո՛ւ.
Թող մագիլներդ
Ըլլան հատո՛ւ,
Եւ անողոք՝
Կըտո՛ւցը քու ...:
Ճախրըդ հըզօր,
Կայծակը զերթ,
Ըլլայ մագոգ
Աստղերու գոգ,
Եւ յեղակարծ
Խոյանքիդ տակ՝
Հիմնայատակ
Ու բիւրախոց
Իյնա՛ն,
Չագո՛ւկ,
Իյնան համայն
Որջ ու բայոց՝
Անդա՛րձ,
Անշուք ... :

1932

ՎԵՐԵԼՔ

Կը հեռանամ ահա նորէն,
Յուպ ի ձեռին՝ մութ գիւղերէն,
Ու կը լքեմ շաւիղն անգամ,
Ու զխաբաց ու լուռ կ'երթամ
— Ինչպէս քուրմ մը դէպի բազին—
Հազարասիւն, հազար գմբէթ
Թաւուտներէն խաղաղաւէտ՝
Ըսպասելո՛ւ արեւծագին ... :

Շուրջըս՝ կանանց պրտերներուն
Կը թաւշանայ օթոցն անհուն.
Մերթ կը շիկնի՛ բիւր կոնածեւ
Մայրիներուն կանանչը սեւ.
Մերթ սաղարթներ կը փափրսան
Մեղեգինե՛ր մեղրահոսան՝
— Քաղցրատարա՛ւի երգահանդէս,
Որ ամպերէն կ'իջնէ կարծես ...

Եւ ամէն դի, վերէն, վարէն
Խնկունիներ կը բուրվառեն ...
Ու շոճերուն՝ երկնասըլաց
Խոյակներէն անդին, յանկարծ,
Կապտաստիճան բազնին վըրայ
Կատարներուն՝ կը փողփողայ,
Հանդիսութեամբ մեհենական,
Հըրաշավա՛ռ արե՛ւ արքան ...

Ու կը խայտայ, ու կ'առլցուի՛
Լեռը՝ լոյսով զըւարթագին.
Կը թաւալի՛ դեռ վիհէ վիհ
Խուլ արծազա՛նգը նըւագին.
— Բայց սօսինե՛րը վերամբարձ
Ու քարշեպներն հսկայական

Կը հեռանա՞ն միշտ դէպի ցած
— Քայլերուս տակ կը փոքրանա՞ն...

Որովհետեւ կը բարձրանա՞մ
Ես դէպի սա՛րն հըրաշալի,
Դէպի ձիւներն արեւահամ՝
Որպէսզի սիրտս ալ չըհալի՛...
Կը բարձրանա՞մ ես հեւ ի հեւ
Մինչեւ թեւեր հագնի հոգիս ...
Նոր գագաթնե՛ր ծագին մինչեւ՝
Աչքերուս դէմ՝ անպարագի՛ծ ... :

1933

ԱՇՆԱՆ ԱՌԱՒՕՏ

Կ'ուրուագծուի հազիւ հազ անջրպետին ծիրն հեռուն.
Արտի մը պէս մեղմավար, ծովը բիրեղ՝ կը շողա՛յ.
Վարդ երամակ մ'ամպերու՝ միջոցին մէջ կը լողա՛յ.
Կը չըմըշկէ՞ սիւզն ըզգոյշ՝ քմայքն ի վար ջուրերուն ... :

Օ՛ք քաղցրութիւնն առտըւան աշնանամուտ օրերուն ...
Խաղաղութի՛ւն օդին մէջ, ափերն ի վար, ջուրին վրայ.
Անիրական արեւելք — նարնջագոյն, մով քուրայ ...
Ու մըշուշին մէջ՝ հեռուն՝ անցքն ուրուատիպ նաւերուն...:

Ալիքներու շշկոց միապաղաղ ու բարի,
Որ կիսածայն զերթ համերգ մ'ափունքէ ափ կ'երկարի.
Եւ, անհունը պարփակող նիշերու շարք համաչափ,

Առագաստներ՝ որ, ջուրին վըրայ հանգչած անխուճապ
Որորներու պէս անշարժ, հոն հազի՛ւ հազ կ'ընթանան
Ու մերթ հովին դէմ՝ ցերմակ թեւերն իրենց կը բանան ...:

1929

ՈՒՐԵՄՆ, ԵՐԱՉ ...

Ուրեմն, երա՛գ, դուն վաղուց երազ չէի՛ր ... ժպտադէմ
Դուն կ'ապրէիր քովս ի վեր. կը շնչէիր զաղտնապէս ...
Եւ այժմ յանկարծ կը բացուի՛ս հեքիաթական զերթ պարտէզ
Քայլերուս տակ յոգնաբեկ եւ հիացի՛կ աչքիս դէմ ...

Այս ի՛նչ հեղեղ է ծաղկանց, ի՛նչ շրթեղանք, ի՛նչ եղեմ ...
Ինչքա՛ն սաղարթ ու դալար հոն ուր աւազ էր կարծես.
Լոյսի, գոյնի, ջուրերու հոգեպարա՛ր այգհանդէս
Որ աւելի կ'աղուորնայ կարծես քանի կը դիտեմ ...

Ինչպէ՛ս եղաւ որ հոգիս չբռնուի զքեզ վաղ,
Անո՛յշ երազ, երբ կ'անցնէր ան՝ հովերէն տարուբեր ...
Ես կո՞յր էի թէ աչքէս կը ծածկէին քեզ ամպեր ...

Ինչպէ՛ս եղաւ որ սիրոյդ շողերը քա՛ղցր ու չքնաղ
Խոնարհեցան իմ վրաս կենսանորոգ շունչ մ'իբրեւ,
Ո՛վ հոգիս երկինքէն փողփողացող ջիւղ արեւ ... :

ԱՅՍՊԷՍ՝ ՍԵՂՄԷ ՔՈՒՆՔԵՐՈՒՍ ...

Այսպէ՛ս՝ սեղմէ՛ք բունքերուս՝ վարսերդ նուրբ ու բուրեան,
Եւ այգն անհուն աչքերուդ, ու քաղցրութիւնը շրթանցդ
Պարապնդեն թող հոգիս կախարդակա՛ն իբրեւ ցանց
Մինչեւ իջնէ մեր վրայ սուգն այս վերջի՛ն իրիկուան ...

Թող լրսեմ տրո՛փը սրտիդ, ու շունչդ՝ սիւգ առտըւան՝
Թող մեղմէ տապն այտերուս. ու գերթ խորհուրդ, իբրեւ զանձ,
Թեւերուս մէջ, կուրծքիս դէմ թող օրօրե՛մ, գգուե՛մ անծղ ...
Այսպէ՛ս՝ ծուլէ՛մ մատներուս մատներդ սուրբ յաւիտեան ...

Այսպէ՛ս ... ի՛նչ փոյթ հիմա հրայրքն որ կը վառի ինծմէ ներս,
Ի՛նչ փոյթ որ ջինջ ակունքիդ հըպան հազիւ իմ շրթներս,
Ես կ'արբենա՛մ աւասիկ նայուածքիդ յո՛րդ լոյսին տակ ...

Այսպէ՛ս... ի՛նչ փոյթ նաեւ սոմբն՝ ընկճող մարմինս ապրստամբ,
Երբ կը շողա՛յ սէրդ իմ մէջ յաւէրժ արե՛ւ-արեգակ ...
Երբ քու հոգի՛դ ունիմ ես ամբողջութեա՛մբ, լիութեա՛մբ ... :

ՎԵՐԱԴԱՐՁԱՐ ԴՈՒՆ ՈՒՐԵՄՆ ...

Վերադարձա՛ր դուն ուրեմն այսպէս անչար ու անքէն,
Ու կը թողո՛ւս ձեռքդ ափիս մէջ անվարան, քնքշութեամբ,
Ու կը ծագի՛ն դեռ վրրաս ժպտուն աչքե՛րըդ անամպ,
Ու կը ներե՛ս ինձ այնքան տարակոյսներս ապաքէն ... :

Դեռ կը մընա՞ն սաղարթներ ուրեմն այն շէն պուրակէն
Որ բացուեցա՛ւ մեզ՝ առտու մ'անըրջակա՛ն շքեղութեամբ,
Այլ եթէ զայն քանդեցին նախ իմ քայլերս ապրստամբ,
Այդ՝ սիրոյս թա՛փն էր միայն, եւ այդ գիտե՛ս դուն արդէն...:

Իսկ եթէ մերթ ալ մարմինս եղաւ անգօր ու տրկար,
Ակընկալեց, պահանջեց դեռ աւելի՛ն, աւելի՛ն ...
Ձրգողութիւնն էր այդ լոկ սիրոյդ հըգօ՛ր արեւին ...

Բայց հիմա լո՛ւրջ եմ ահա, դարձեալ, հանդա՛րտ՝ ու յօժա՛ր
Քեզ դիտելո՛ւ զերթ ծաղիկ մ'ու շնչելո՛ւ քեզ՝ միայն ...
Ու պաշտելո՛ւ քեզ այսպէս, հոգիի՛ս մէջ, լըռելեա՛յն ... :

ՏԱՂ ԱՌ ԱՏԵԼՈՒԹԻՒՆ

Եւ կ'ուզէր որ տակաւին ատելութիւնը շրքեղ
Զի սըրէ սուրն իր ժանգոտ՝ պիղծ օրերուն անիւէն ...
ՎԱՀԱՆ ԹԷՔԷՆԱՆ

Ատելութիւն, դուն յաղթակա՛ն ես ահա ...
Դուն խորտակեր ես — սեւ ալիք յարաճուն —
Ներման, գութի թումբերն ամէն՝ շառաչուն,
Ու կ'արշաւե՛ս հոգւոյս դաշտին մէջ ամայ ...

Հոգիիս դա՛շտը — հոն գիշեր է, աշուն ...
Հոն կը յածիս դո՛ւն զերթ ըստուե՛րըս հիմա.
Հոն մոլելիսինդը ժանտ՝ յաւէ՛րժ կ'ուռճանայ ...
Հոն չի՛ երգեր այլեւրս ոչ մէկ թռչուն ...:

Ո՛վ Քէն, իմ տենչ, իմ սեւեռուն զաղափար ...
... Սակայն ես այժմ, օ՛, այնքան խոնջ եմ, այնքան
Անզօր՝ ու մո՛ւթ է, այնպէս մո՛ւթ՝ ապագան ...

Որ սոսկումով կ'ըսեմ — «Թերեւս՝ անծանօթ
Այս տապն օր մը զի՛ս ըզգետնէ ննկաբար,
Ինչպէս դարձած գինին՝ կաւէ իր անօթ ...»

1932

Վ Ա Ռ Ե Ր Ա Չ

Ամենուր լըռութիւն, ընդհանուր պարտութիւն
ու նահանջ.
Ճամբեցա՛ն աղբիւրներն, ամէն դի անջրդի,
գորշ աւազ.
Միայն դո՛ւն կը յուզուիս, կը ծըփաս իբրեւ ծով
ալետանջ,
Հըրատապ ու ժգնութեամբ կ'ընդլըզիս միայն դո՛ւն,
վա՛ռ երազ ...

Ի՞նչ յոյսեր, տենչ ու սէր ընդածին՝ դողացին
ու հանգան.
Միայն դուն զերթ հրդեհ կ'արծարծիս, կը շատնաս,
վառ երազ.
Մինչ անցան, հեռացան հոգիէս հին իղձն'րը
այնքան,
Հոն կ'ապրի՛ս, կը տեւե՛ս, կը տիրե՛ս՝ միայն դո՛ւն,
վա՛ռ երազ ...

Ու վարդեր թօշնեցա՞ն. տերեւներ աշնահար,
ժանգահար ...
Ամենուր ցուրտ աշուն ու քամի՝ մահագոյժ
զանգահար ...
Միայն դուն անառիկ՝ հովին տակ, հովին դէմ
կուրծք տըւած,
Միայն դո՛ւն ես կանգուն, հաստաբուն, սի՛գ բարտի,
վա՛ռ երազ ...

1934

ሆ ኔ ኒ ኔ ሶ ቆ

Զիւնափառ լերան
Մը կողերն ի վար
Թաւալող՝ պայծառ
Ու որոտածայն
Ջրվէժի մը մօտ՝
Խոնաւ ու մամռոտ,
Խաւա՛ր, ամայի՛
Ա՛յր մ'ունենայի ...

Ցամաքէն հեռու,
 Կապոյտ ու խորունկ,
 Անհուն ծովերու՝
 Հեղուկ - յեղյեղուկ
 Քրմայքին գերի,
 Լո՛ւռ, թափառայա՛ծ
 Առագաստ պարզած
 Նա՛ւ մ'ունենայի ...

Կամ գիւղէն անդին,
 Ծըմակի մը խոր՝
 Խաղա՛ղ, անժըխոր,
 Դալար ջըրափին՝
 Ծեր ընկուզիի
 Մը տակ՝ ցա՛ծ, մըխո՛տ,
 Մարդու անծանօթ
 Հի՛ւղ մ'ունենայի ... :

1924

Ը Ղ Ձ Ա Ն Ք

Աստղահեւ գիշեր. — լըռի՛կ, առանձին
 Հոգիս կ'ըստասէ երազ սէրերու .
 Կը ցանկայ մատներ որ մե՛ղմ կը սահին
 Ճակտիդ վըրայէն, առա՞նց հըպելու ...

Կը ցանկայ բուրեան շրթներէ տամուկ
 Ըմպել հեշտանքով նեկտարն անապակ.—
 Կը ցանկայ թաղուի՛լ, սուզուի՛լ անշըշուկ,
 Մետաքս վարսերու կոհակներուն տակ ...

Կը ցանկայ թեթեւ թեւեր ձիւնագեղ,
Որ կը կաշկանդեն ցանցի մը մէջ նեղ՝
Շարժումներդ ամբողջ զգուանքով մ'անհուն,

Ու՝ սի'րտ մը, զարնող՝ սըրտիդ դէմ՝ ուժգին,
Աչքե՛ր որոնց մէջ ցոլանայ հոգին
Կոյսի մը աղո՛ւ, կոյսի մ'անանուն ... :

1923

ԿՇՏԱՄԲԱՆՔ

Գիտնայի՛ր, ես ի՛նչ խոր
Անձկութեամբ, ամէն օր
Քու համբուդ վըրայ, լո՛ւռ
Ըսպասեր եմ ի զո՛ւր ...

Գիտնայի՛ր, իմ անգո՛ւթ,
Ես ինչպէ՛ս ամենուր
Փընտըռեր եմ ի զուր
Բոցն անո՞յշ աչքերուդ ...

Ու ցայգուն, դուռըս փակ,
Երազիս անձնատուր
Ու տենչիս հետ մինակ,

Անհրնա՛ր կարօտէս,
Գիտնայի՛ր, ա՛խ, ինչպէ՛ս
Տառապեր եմ ի զուր ... :

1928

Ն Ա Ի Ե Ր Գ

Մինչ ջուրերն ի վար
Կարծես կը տեղար
Տարափ մը ծաղկի,

Քու հըրեշտակի
Դէմքիդ՝ կը շողար
Լո՛յսը լուսնակի ... :

Առաջատ մը սեւ
Կը բաբախէր թեւ
Ու կ'ըշտապէր տուն ...

Աստղերուն ներքեւ
Այդ գիշեր՝ արթուն
Էինք ես ու դուն ... :

Ու մեր շուրջն ու մօտ
Կ'երգէին տարփոտ
Կոհակներ, գինո՛վ ...

Ո՛, լուսնի լոյսով
Մեր հեշտանքը ծով,
Մինչեւ առաւօտ ... :

*
* *

Մինչ ջուրերն ի վար
Կարծես կը տեղար
Տարափ մը ծաղկի,

Շրթունքդ էր սրկիհ,
Սիրտըդ՝ սարքինայ
Ու սէ՛րըդ՝ ցըքի՛ ...

Եւ այդ անհրնար
Բաժակէն՝ խանդոտ
Սիրտըս կ'արբենա՛ր ...

Ո՛վ անհաս կարօտ,
Սիրտըս կ'արբենա՛ր
Մինչեւ առաւօտ ... :

Մինչ ջուրերն ի վար
Կարծես կը տեղար
Տարափ մը ծաղկի ... :

1926

ԱՆԴՈՂ

Քակ բոլորած՝ կանթեղին դուրս ինկած լեզուն ..
Ու մահիճներ — տապանաքա՛ր — շարան շարան.
Ու ծաղկատի կրնոջ մը դէմքն — Աւետարա՛ն —
Աննիւթակա՛ն, կարծես ինք իր լոյսով օծուն ...

Ու մահիճներ — անշարժ ու սառ՝ որմերու տակ ...
Սըրահին մէջ անդորրութեան հեւք մը տըկար.
Նիրհը բաթիւ-բաթիւ կ'իջնէ ձեղունն ի վար,
Կ'իջնէ ըզգոյշ — մեռելութի՛ւն լեռնակուտակ ...

Եւ հծծիւններ, եւ լրուութիւն պարբերաբար,
Ու կանացի դէմքի խուսում մահնէ մահիճ.
Քրմերն ի վեր ցընորակա՛ն ստուերապար ...
Անձո՛ւկ, անձո՛ւկ, անդոհակա՛ն ու լայնալիճ ... :

ՈՐԲՈՒՀԻԻ ՄԸ

Կը բաւէ՝ թարթիչնե՛րրդ աղուոր տամկացան,
Ու թրթռաց քաղցըր ծայնդ ակաղծուն թախիժով,
Ու գլխի՛կդ քումայթ — դալկագեղ լոյսի ծով —
Կը բաւէ հակեցաւ՝ բե՛կ ծաղկի մը նրման ...

Մոռցի՛ր, հէ՛ք մանկուհիս, ստուերնե՛րը այնքան ...
Մոռցի՛ր սեւ կարաւանն որ անցաւ ցաւատանջ ...
Համարէ՛ թէ անցեալն ահաւոր միջաւանջ
Մըն էր սոսկ, ու դարձի՛ր դէպի վառ ապագան ...

Ու փթթի՛ թող երանգ մ'այտերուդ վրայ նորէն.
Թող ցնդի՛ սարսափիդ յիշատակն հըրատապ.
Թող զըւարթ երազներ քեզ դարձեալ օրօրեն ...

Եւ յանձնած արեւին խոնջ մարմնիկդ ազազուն,
Ձըգէ՛ որ թաւշաբիբ աչուրներդ երազուն
Շողշողան վերըստին անապա՛կ քաղցրութեամբ

1925

Ա Ղ Օ Թ Ք

ՀԻՒԱՆԴ ԱՂԶԿԱՅ ՄԸ ՀԱՄԱՐ

Անոր, Տէ՛ր, որուն ջինջ թովջութեամբ, ատենօք,
Սրտիս լերկ ժայռերէն աղբիւրներ բղխեցան —
Աղբիւրներ յորդառատ ու վրճիտ, քաղցրածայն ...,
Շըռայլէ՛ բարութեամբ բոց արեւդ հրաբորբոք ... :

Խընայէ՛ անոր, Տէ՛ր, որուն սէրն իբրեւ մոգ
Բացաւ դո՛ւռը երբեմն հոգւոյս փակ գանձատան ...
Եւ որուն սխրալի՛ ներշնչմամբ՝ հրաշագան
Տաղերգներ թրթռացին քընարին այս ի գոգ ... :

Յամբեցա՞ն արդ ջուրերն ... ու քընարն է լըռած ...
Գանձատան մուտքն յաւէտ հիմա փա՛կ է կրկին ...
Սակայն, Տէ՛ր, դուն գիտես որ այս կայծն ըսպառած

Լոկ անո՛ր շունչին տակ բոցկլտաց օր մ'ուժգին,
Եւ հոգիս — բու շընորհդ — իմացաւ նա՛ միայն ... :
Տէ՛ր, այդ շունչն անձկալի չըմարի՛ ընդունայն ... :

Մ Ե Ն Ա Գ Ա Ր Ը

Ահա սիրտըս փա՛կ ամէնուն դիմաց.
Եւ արտաքսեցի՛ ով որ ներսը կար ...
Եւ հիմա կ'երթամ՝ անյո՛յս մենագար՝
Արահետներէ լուռ ու միգամած ... :

Այս քանի՛ անգամ՝ երազ, գաղափար
Ու սէր մոխրացան, ցնդեցան անդարձ ...
Ու սիրտս՝ որ այնպէ՛ս շատերուն էր բաց՝
Արիւնոտեցա՛ւ սիրտերու դէմ քար ... :

Ու չեղա՛ւ, չեղա՛ւ հոգի մը պայծառ,
Որ գէթ միւսներէն ըլլար քի՛չ մը վեր...
Միշտ ունայնութիւն, դիմակ ու դաւ էր.

Հոգի մը չեղա՛ւ որ զիս հասկընար.
Եւ հոգիս — վաղո՛ւց անբընակ կղզի —
Արդ՝ մո՛լթ ալեաց տակ քիչ-քիչ կը սուզի...:

ԵՐԱՆՈՒԹԻՒՆ ԱՆԿԱՐԵԼԻ

Կրնա՛ր ըլլալ, պզտի՛կ վրտակ,
Որ ջուրերդ օր մը խայտային
Իմ սաղարթիս ստուերին տակ,
Եթէ աշունն անժամանակ
Զայն չը հնծէր ...ու գարնային
Հովերն եթէ՝ կորաքամակ,
Տերեւագուրկ ու ծեր կաղնին
Վերընծիւղել կարենային ...

Եւ կաշըմբուռն ոստերս, աղուոր
Պզտիկ վրտակ, իբրեւ թռչուն
Հըպանցէին թերեւս օր
Մը քնքշութեամբ՝ քու պաղպաջուն,
Քու կենսաւէտ, քու դողդոջուն
Ծոցդ՝ երջանիկ ... եթէ այս չօր
Սպառաժին՝ արմատն իմ խոր
Զիս չը գամէր ընդերքներուն ...

Քայց կ'ընթանաս, ա՛յ իմ պայծառ
Պզտիկ վըտակ, միշտ երգելէն՝
Քու ծաղկասիրիւռ ամերդ է վար,
Ու կը կանչես զիս անդադար,
Ու կը տանջես ... մինչ ես, վերէն,
Կը դիտեմ անցքդ հովտին խորէն,
Ու սին յոյսեր զիս կ'օրօրեն.
Այլ մերձենալ Քեզ չե՛մ կրնար ... :

Ա Ն Դ Ա Ր Զ

Կը յիշե՛ս, հոն, երբեմն՝ յատակ ջուրերուն քով,
Ստուերին մէջ մայրիներուն վաղընջական,
Միմեանց այնքա՛ն կ'ըլլայինք մօտ, ո՛վ Սէր, այնքա՛ն՝
Որ թեւերս իմ կը պողթկայի՛ն զորովանքով ...

Մերթ կը հանգչէր վարսերուդ լոյսն ուսիս վըրան,
Կը լեցուէին աչքերդ քա՛ղցր երազանքով,
Կը թնդային սիրտերը մեր՝ հըզօ՛ր կեանքով,
Մեզ կը բացուէր կարծես դըրախտ մ'երանական...

Ինչպէ՛ս եղաւ որ արթնցանք այդ երազէն.
Ճակատագիրն ինչպէ՛ս բաժնեց մեզ իրարմէ
Ու մեր միջեւ լարեց միջոցն ըսպառազէն ...

Կարծես երէ՛կ էր ... Կուրծքիս դէմ կծկընեցա՛ր,
Ու կ'ուզէիք որ ժամանակը կանգ առնէ ...
— Ո՛վ յիշատակն այդ օրերուն լուսապայծառ ...:

ԵՐԲ ՏԱԿԱԻԻՆ...

Երբ տակաւին սէրդ երազ մըն էր հազիւ, հազիւ յոյս
Մը՝ որ հոգիս կը ցօղէր աստղի մը պէս հեռաւոր,
Քու լուծըդ քա՛ղցր էր, քանի որ գէթ աչքե՛րըդ աղուոր
Կը թարթէին միշտ իմ դէմս, իբր ատրուշան մեղմալոյս...:

Այնուհետեւ բայց այնքա՛ն դուն մօտեցար իմ հոգւոյս,
Որ թովչանքիդ հուրն ինկաւ օրերուս մառ վիհին խոր.
Ան հոն մեծցա՛ւ, աճեցա՛ւ, արեւացա՛ւ օրէ օր
Ու ծագեցա՛ւ վերջապէս — հրրաշավա՛ռ արշալոյս ...

Բայց արդ ինչպէ՛ս՝ խելայեղ ապրումներէ վերջ այնքան,
երբ իմ թաքուն գորովիս ակերը հեզ ու անծայն՝
Մեծաշառաչ յորդեցան, ջրվէժացան, ծովացան,

Հսէ՛, ինչպէ՛ս ապրիմ ես, երբ ալ չըկա՛ս, սիրակա՛ն ...
Ինչպէ՛ս՝ կ'իջնէ երբ մշուշն իմ շուրջ, մօտիկ եւ հեռուն,
Ու կը ծածկէ՛ քիչ առ քիչ ուղին արեւ-օրերուն ... :

ՏԱՂ ԱՌ ՄԵՆՈՒԹԻՒՆ

Ո՛վ Մենութիւն, քեզ կարօտ էի վաղուց ես այնպէ՛ս ...
Կ'ըստպատէի քեզ, ինչպէս ուժաթափ բոյս մը՝ ջուրի,
Եւ էութի՛ւնըս ահա զրգանքիդ մէջ կը խըրի՛,
Երբ վերադա՛րձող այլեւս անկարելի՛ էր կարծես ...

Այս ի՛նչ անդորր իրիկուն՝ միջօրէն վերջ տօթակէզ ...
Ունայնութեան ցանցերէն ձերբազատուած՝ զերթ զերի
Թռչուն՝ հոգիս լըռութեան մէջ խելացնոր կը թառի՛ ...
Այս շընորհքին համար, Տէ՛ր, գոհութիւն ո՛ղջ հոգիէս ...

Ով բերկրութի՛ւն — վանել դուրս սրտէդ ամէն արծազանգ,
Եւ իբրեւ խոնջ ուղեւոր մը ճամբուն մէջ առած կանգ,
Ներկայութիւնն այլոց բեռ մը զերթ նետե՛լ ուսէդ վար ...

Ով հեշտութի՛ւն — ըզզաւ շուրջդ ամէն իր լուրջ, հոգեզգած...
Ու չը լըսել մանաւանդ ալ ո՛չ մէկ բառ, ո՛չ մէկ բառ,
Այլ ունկնդրել քաղցրութեամբ՝ ժամերուն քա՛յլն յամրընթաց...

1930

Մ Ռ Ա Յ Լ Պ Ա Հ Ե Ր

... ծովածաւալ
Իրիկուան մէջ անհետելու յոյսն ունենալ ...
ՄԻՍԱԲ ՄԵԾԱՐԵՆՑ

Մթնշաղին, ափին վըրայ, քաղքէն հեռու,
Խութերուն տակ, ուր կուլայ ջուրն իր վիշտը խոր,
Թափառայած որպէս ուրու՝ խորհրդաւոր՝
Հաստի մը մէջ յանձնուիլ սե՛ւ կոհակներու ...

Ու ձրգե՛լ որ աստղերու սառ զգուանքին տակ,
Մութերու պէս անօսրանա՞ն, ցնդի՛ն բոլոր
Ցանկութիւններդ հիւանդ, իղձերդ ալ ախտաւոր,
Ու տարտղնէ՛ հոգի՛ն՝ երազիդ ածիւնը տաք ...

Ձրգել որ շո՛ւրջըդ կոհակներ լան, շառաչեն,
Ու սըգայ ծո՛վը՝ ծաղկատի կեանքիդ համար ...
Մըռայլ ու սէգ՝ սահիլ անցնիլ յորձանքն ի վար

Ու կորսըւի՛լ մառախուղին, մութին մէջէն ... :
Մթնշաղին, ափին վրրայ, քաղքէն հեռու,
Լաստի մը մէջ յանձնըւիլ սե՛ւ կոհակներու

1925

ՄԵԾԱՐԵՆՅԻ ԳՐԻՆ ՎՐԱՅ

Ահա՛ մատեանն ուր կ'ապրի Բանաստեղծի մը հոգին,
Որ եւ տանիլ կրնայ մեզ — կախարդական ռահվիրայ —
Երբեմն բոց արեւին, մերթ աստղերուն շափիւղայ
Ու մերթ վըճի՛տ ձայներու հրրաշակա՛ն հրմայքին ...

Կ'ուզե՞ս, այսպէ՛ս, միասին զայն թղթատենք հրճուագին...
Տե՛ս ... ծառերէն վար այնտեղ գոյն-գոյն ծաղիկ կը տեղայ,
Մինչ նաւակներ կը սահին ծըփուն ծովի մը վրրայ,
Ու կ'երգակցի՝ սըրասըինգն՝ անտառին բամբ նըւագին ...

Շրթաքարեր կ'արտասուեն հոն անծաւի մը մէջէն,
Ուր ճաճանչներ երփներանգ կ'ընդթափանցեն մերթ զիւրար
Ու մերթ լոյսէ՛ կայլակներ գուռերու մէջ կը հնչեն ...

Հոն ամէն ծիր կ'ըզգենու ծիածանում մը յստակ,
Ու, մինչ տակաւ կը սուզուինք արբեցումի լիճն ի վար,
Հոն կը ծիւնէ՛ ամենուր լուսնակի լոյս ըսպիտակ ... :

1935

Կ Ա Ր Օ Տ

Մինչ երազներով բեռնաւոր կ'իջնէ մութն անպարագիծ,
Ինծի կը թըւի թէ դրրանս ետին ձայնդ կը դողայ ...
Ու խուցըս մըռայլ՝ լեցուած արեւով, լոյսով՝ կը շողայ,
Եւ հոն կը բուրէ՛ ծաղկած՝ նշենին բա՛ղջը անըրջանքիս ... :

Մերթ ինձ կը թըւի թէ դրրանս ետին ձայնդ կը դողայ,
Ու մութ անկիւնէ մը զիս կը փորձէ՛ դիմաստուերդ անբիծ,
Ու կը ծանրանան ջերմ ու լուսաւոր թեւերդ վրզիս,
Ու կուրծքիս դիմաց ուժգին սեղմւած կուրծքդ կը հեւայ...

Բայց լուռ անկիւնէ մ'ի զուր կը փորձէ զիս դէմքըդ անբիծ.
Ես գիտե՛մ, ցընորք ես դուն անողոր ու պիտի փախչի՛ս,
Եւ պիտի անձուկն իր լայն թեւերով իջնէ՛ իմ վըրայ ...

Ես գիտե՛մ, ցընորք են լոկ ու պատրանք՝ աչքերըդ ժպտուն.
Գիտե՛մ, ծով կարօտն իմ վըրաս նորէն պիտի ծանրանայ,
Եւ պիտի մընամ՝ ակնարկըս կէտի մը շուրջ սեւեռուն ... :

1924

ՏՐՏՄՈՒԹԻՒՆ

Այս երեկոյ, տրտո՛ւմ՝ տրտո՛ւմ է հոգիս :
Ամէն անգամ որ բաժնըւիլ հարկ ըլլար,
Կը լըքէիր մատներուս մէջ ձեռքդ՝ երկա՛ր,
Ու լուռ գգուանքն այդ երջանի՛կ կ'ընէր զիս ...

Կը մեկնէի քովէդ ուրախ ու ժպտուն.
Աստղերու հետ կը խօսէի հրճուանքէս ...
Հազար համբոյր կը համբէի դէպի քեզ,
Ու գարուննե՛ր կ'երագէի ցայգն ի բուն ...

Բայց այս գիշեր դուն զըլացա՛ր ինձի՝ այդ
Ջերմիկ հրպուլմն որ զիս կ'ընէր երջանիկ . .
Բիբերս ի զո՛ւր սեւեռեցան քու վըրադ ...

Նւ անձկութիւնն այժըմ՝ հիրան ու ժանիք՝
Կը մխուի խո՛ր՝ միսերուս մէջ ու գանկիս ...
Ո՛հ, այս գիշեր տրտո՛ւմ՝ տրտո՛ւմ է հոգիս ... :

1924

ՅԻՇԱՏԱԿ

ՕՐ. Ա. Գ. Խ

Կը յիշե՞ս, Սեդա՛,
Այդ հին ցնծատօն
Անոյշ երեկոն
Գետափին վըրայ ...

Այդ՝ անվերադարձ,
Անմոռանալի,
Բուրումներով լի
Մայրամուտն ու՝ թաց

Ափերէն հեռու,
Մրտենիներու
Դրրախտանըման
Պուրակն անսահման,

Ուր մենք, քովէ քով,
Հեռու ընդհանուր
Թոհ ու բոհէն՝ լո՛ւռ,
Ու քա՞ղցր հրճուանքով

Թաւ ուտէ թաւուտ,
Կածանէ կածան,
Թեւերուս անձայն
Գգուանքն ուսերուդ՝

Թափառեցանք՝ մո՛լթ
Սաղարթներուն տակ՝
Քու ծո՛ւ վարսերուդ
Համար՝ մանիշակ

Ու խնդածաղիկ
Գտնելու յոյսով ... :
Դուն, այդ խաղաղիկ,
Շոյո՞ղ, հոգեթո՛ւ

Իրիկունը՝ դեռ
Կը յիշե՞ս, հիմա.—
Այդ հոգեհըմայ
Թափառումը մեր

Գետափին վըրայ՝
Կը յիշե՞ս, Սեդա՛.—
Այդ վարդ ու մեկոն,
Թաւի՞շ երեկոն

Կը յիշե՞ս, Սեդա՛ ...

1925

ԱՆՎԵՐՆԱԳԻՐ

Խոնջէնքիդ յաւէտ փա՛կ օթեւան ...
Անմատոյց էտըլվայս հոտեւան ...
Ծիւր կաթին՝ խորն երկար գիշերուան ...

Օրհնեալ հաց՝ որուն չե՛ս արժանի ...
Միշտ մորմօք, երբեմն յո՛ւշ ընտանի
Ու մերթ՝ բո՛յր զոր քամին կը տանի ...

Եւ արեւ՝ ամպի տակ թաքթաքուր ...
Յորդառատ ու վըճի՛տ, ու մաքո՛ւր
Այլ անհա՛ս՝ բարձունքէն ժայթքող ջո՛ւր...

Նա՛ւ, մեկնա՛ծ՝ երբ կառչեր ես հողին ...
Դիւզ՝ որուն կորուսե՛ր ես ուղին.
Եւ յոյսե՛ր, իղձե՛ր ծեր ու դեղին...:

1933

Տ Ե Ր Ե Ւ Ա. Թ Ա. Փ

... Տերեւները դեղին
Պատեցին իմ ուղին ...
ՎԱՀԱՆ ՏԷՐԵԱՆ

Ամպերն իջան մինչեւ գետափ.
Լոյսերն ամէն ալ ջուրն ինկան,
Ու երազներն անիրական՝
Հեղձամղձուկ ու գունաթափ ...

Սուր հովին տակ, որ կուտայ չափ,
Նաւերն անցան՝ աստանդական.
— Ոստերը լերկ կը հեկեկա՛ն ...
Տերեւաթափ, տերեւաթափ ...

Ծառերուն տակ՝ մահու շուրջպար,
Նաւաբեկում՝ ջուրերն ի վար,
Եւ ամենուր դեղին խուճապ ...

Եւ ի դերեւ ելած յոյսեր,
Ինկած տերեւ-տերեւ իղծեր
Օրհասակա՞ն եւ ուժաթափ ... :

1935

ՅԱՅ ԳԵՐԳ

Ամպերէն, ծառերէն
Կը տեղայ լուսնի լոյս.
— Այս ի՞նչ տօն է նորէն ...
Կ'երգէ ցայգն համօրէն,
Կ'աղօթեն ծառ ու բոյս ... :

Ու վերէն շիթ առ շիթ
Կ'իջնէ ցօղ, կ'իջնէ սէ՛ր ...
— Ցայգն է բաղցր ու վրճիտ —
Ի՞նչ երազ, երազիդ
Թեւն՝ ուսիդ կ'ըլլայ տէր ...

Մենք այստեղ ժամադի՛ր ...
Ի՞նչ երազ, իմ Անո՛ւրջ,
— Երգ մ'է սիրտս ու փանդիւ՝
Ու սրտիդ ունկնդիր
Կ'արբենա՛յ լուռ ու մունջ ...:

*
* *

Ոստերէն բարձրադիր
Յարատեւ լուսանծրեւ,
Խարշափնե՛ր, փսփրսո՛ւք ...
— Երկու սիրտ՝ ծնրադիր ...
Երկու շունչ քաղցրահեւ,
Ու ձուլուա՛ծ երկու շուք ... :

ՍԻՐԱՀԱՐՈՒԹԻՒՆ

Տըւիր սէրդ՝ անձանօթ անցորդին, խե՛նթ տըղայ,
Եւ հիմա կ'ըսպասես անձկալի իր դարձին.
Դուն կ'երթաս՝ տենչերուդ բեռն ուսիդ, առանձին.
Միայն զինք կ'որոնես ամենուր, ամէն պահ ... :

Կը տեսնես զայն յանկարծ ... կը դողաս ակամայ.
Դուն գերի՛ն ես իր մութ աչքերուն թովչանքին ...
Բայց ան դեռ անգիտակ, անտարբեր քու հրայրքին,
Ակնարկի մ'ըսփոփանքն իսկ քեզի կը զլանայ ...

Ու երբեմն իր հետքէն կը քալես անձկութեամբ,
Կը ցանկաս խենթի պէս որ կենայ, ըսպասէ
Ու ձեռքիդ մէջ ծըգէ՝ իր մատնե՛րը լուսէ ...

Սակայն չե՛ս յանդգնիր վրդովել սիրտն անամպ ...
Կը թողուս որ անցնի ան հըպարտ, անխըռով,
Ու նորէն կ'ըսկըսիս տանջըւիլ օրերով ... :

1927

Ա Ն Վ Կ Ա Ն Դ Ը

Ես քեզ վաղո՞ւց կը սիրէի եւ կը սիրե՛մ
դեռ, միշտ, հիմա.
Ինչքան ալ դուն դէմքըդ ծածկես՝ կը ցոլանայ
լոյսդ իմ վըրայ.
Ինչքան ալ խոր գահավիժիմ, դուն կը փրկե՛ս
զիս ակամայ...
Ես քեզ վաղո՞ւց կը սիրէի եւ կը սիրե՛մ
դեռ, միշտ, հիմա:

Ինչքան ալ լուռ արհամարհանքդ յամառօրէն
սիրտըս տանջէ,
Քաղցրամրմունջ աղբիւրի պէս ծայնդ հոգւոյս մէջ
կը կարկաջէ.
Դուն զիս կ'ատե՛ս ... բայց ամենուր, մի՛շտ քու հոգի՛դ
զիս կը կանչէ,
Ինչքան ալ լուռ արհամարհանքդ յամառօրէն
սիրտըս տանջէ:

Ու մըթամած այս վիհին մէջ՝ կը թափանցէ
 շողդ իմ սրտէս.
 Տղմաթաթաւ ու մեղաւոր՝ կը սրբանամ
 շնորհքիդ ի տես ...
 Դուն կը խաչեմ իմ սէրն, այլ միշտ ան կը յառնէ՝
 աստուածապէս,
 Ու մըթամած այս վիհին մէջ՝ կը թափանցէ՝
 շողդ իմ սրտէս...:

Դուն իմ արեւս ես յաւիտեան, դո՛ւն՝ իմ երկի՛նքըս
 կապուտակ ...
 Ինչքան ալ զիս վանէ ցասումդ՝ ես կը մընամ
 քու շունչիդ տակ.
 Ինչքան ալ խէթն աչքերուդ մէջ ամպրոպանայ
 շանթակուտակ,
 Դո՛ւն իմ արեւս ես յաւիտեան, դո՛ւն՝ իմ երկի՛նքըս
 կապուտակ ... :

ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ

Դուն կը յառնես այնքան քնքուշ ու թովիչ՝
 Անցեալիս մութ դամբանէն, ո՛վ Գեղեցիկ,
 Որ կը ցանկամ՝ նորէն՝ մոռնալ ամէն ինչ,
 Ու նայուածքիդ ընկուզիլ ծո՞վն՝ հիացի՛կ ...

Սակայն ի զո՛ւր ... կըրակն հանգչած է արդէն՝
 Ու մոխրակոյտը քրքրելէն ո՛չ մէկ շահ ...
 Ներողամիտ՝ ես կը ժպտի՛մ հիմա պահ
 Ս՛այն տըղուն վրայ որ ես եղայ այն ատեն ...

Անցեալն իրօք թէեւ մեռա՞ծ է այսօր,
Բայց ես կ'օրհնեմ իմ տառապա՛նքըս բոլոր
Ու մանաւանդ Ան՝ որ տըւա՛ւ ինծի զայն,

Զի ներկայի անապատին մէջ՝ ունա՛յն
Կրկնեւեւոյթ՝ կայ յիշատակըդ, Աղուո՛ր,
Եւ յիշատակըդ իսկ անո՛յշ է այնքան ...

Գ Օ Ս Ծ Ա Ղ Ի Կ

Դուն ի՛մս ես, գօս ծաղիկ անանուն ...
Իր շրթներն հըպան քեզ զերթ ծիծառն.
Բաժակիդ մէջ թրթռաց սիրոյ լարն ...
Հոն ինկաւ իր ժըպիտն երազուն:

Կը յիշե՞ս, թարմ ծոցիդ մէջ՝ նըկուն
Մեր ակնարկը մընաց գիրկընդխառն ... :
— Խընայէ՛ իրեն, Տէ՛ր, համը դառն
Յափրանքին՝ ճաշակուած միւրգերուն ... :

Անհրճար խոստումի սուրբ դամբան,
Դուն իմս ես, իմ կամքիս ես հըլու,
Ինչ որ ան երբեք չէ ըլլալու ...

Բայց քեզմով ես հարուստ եմ ու զոհ,
Գո՛ս ծաղիկ, իմ տարփանքս իրեն զոհ ..
Միայն, թող չը մթնէ՛ իր ճամբան ... :

ԳԻՇ ԵՐԱՅԻՆ

Խաւարն անխռով դաշտն ըսքողեց.
Ճամբուն վրայ բիւր լացող ուռի.
— Ծղրիթներուն երգը կ'ուռի ...
Ծղրիթներուն երգը, կարծես,
Զի՛լ կարկաչիւն մըն է ջուրի ...

Հովն հերարծակ կը թափառի
Արտերուն մէջ ու ծառերուն,
Ու թուփերուն մերթ կը փարի ...
— Երգը գինո՛վ ծղրիթներուն
Համանըւազ մ'է կիթառի ...

Ծառաստանի մը կատարին
 Կը վարանի լուսինն արծաթ ...
 — Կայծոռիկներ կը դեգերին,
 Ու ծղրիթներ կը կերկերին
 Արտերուն մէջ մանուածապատ ... :

Խաւարն անխռով դաշտն ըսքողեց.
 Ճամբուն վրայ բիւր լացող ուռի.
 — Ծղրիթներուն երգը կ'ուռի...
 Ծղրիթներուն երգը, կարծես,
 Զի՛լ կարկաչիւն մըն է ջուրի ... :

1927

Մ Ո Ր Մ Ո Ք

Երէկ գիշեր
 Տարեդարձի
 Իրիկուն էր.

Երէկ գիշեր
 Ճակատն այնքան
 Դալուկ ունէր,
 Որ սոսկացի՜ ...
 Եւ կը դողա՛ն
 Շրթներըս դեռ...

Երէկ գիշեր
 Հանդիպեցաւ
 Մեր ծառին դէմ
 (Դեռ կը յիշէ՛ր ...)

Բարեւեց լուռ,
Բայց չը կեցաւ,
Որ չը տեսնեմ՝
Հիազարհուր՝
Թէ ունէր ցաւ,
Թէ կը թօշնէր ...

Բայց ես տեսա՛յ
Իր դէմքը նուրբ,
Կարծես մոմէ ...
Տեսա՛յ տժգոյն
Մատները սո՛ւրբ,
Երէկ գիշեր ...
Եւ կը լեցուին
Աչքերըս դեռ ...

Տարեդարձի
Իրիկունն էր
Երէկ գիշեր:

Ն Կ Ա Ր Դ

Այս թղթիկը չնչին,
— Բու նըկարդէ — ո՛վ Երագ,
Որ՝ փոխան արքենի
Հասակիդ, կը հեւայ
Մատներուս տակ հիմայ,
Կը պահե՛մ հանապազ
Ձերթ մասո՛ւնք սրբենի,
Ձերթ աճի՛ւնը վերջին
Մեր անա՛փ անուրջին...

Եւ ամէն իրիկուն
Մինչ աչքերս՝ երկիւղած
Կարօտով կը յառին,
Ժրպիտովդ ակաղծուն
Ու լոյսով թրժըւած
Այդ անո՛յշ նըկարին ...

Ես յանկարծ կը յիշեմ
Երեկոն ուր՝ քու մայթ
Նայուածքէդ՝ հոգւոյդ շէմ՝
Կշտամբա՛նքը խաւար
— Անողոք խղճի խայթ —
Հոսեցա՛ւ դէպի վար ...

Կը յիշե՛մ, կը յիշե՛մ ...
Բայց ազահ հրճուանքով
Կը պահեմ սրտիս քով,
Կեանքիս պէս կը պահեմ
Նըկարիկդ այս յետին,
Եւ այսպէս--ով պատրանք--
Խորն հոգւոյս անդունդին,
Կը թրթռայ վերըստին
Քիչ մը յոյս... քիչ մը կեանք...

Ու պահեմ պիտի ես
Յաւիտեան՝ մօլեգին
Նախանձով, խենթի պէս՝
Նըկարիկդ այս, ո՛վ Կին,
Ուր ինձի՛ կը ժպտին
Աչուրնե՛րդդ՝ կրկին ... :

ՄԵՌԵԼՈՅԻ ԳԻՇԵՐ

Ահա՛ կը բացուի մատեանը դեղին ...
Ահա՛ ուրունքը կը սողան չորս դին ...
— Ո՞ւր կ'առեւանգէք զիս, տանջող յուշեր,
Թողէ՛ք զիս՝ այրող հակատըս հովին,
Թողէ՛ք զիս մինակ, թողէ՛ք այս գիշեր ...:

... Բայց անհունօրէն յամրաքայլ ու լուռ,
Սրգաւոր կիներն ու վըտիտ տղաքն,
Որ կ'անցնին նոճեաց մթին ու թափուր
Ճամբէն՝ քողերով գիշերուած համակ,
Ինչքա՛ն անմոռուկ կը տանին, եւ ու՞ր ...

Կ'ըսեն—“Կռուի մէջ ու գէն ի ձեռին,
 Ու բանտերու խոր, ու գաղթի օրով՝
 Նոյն անկարելի երազը սրտին՝
 Ինկած քաջերու անյայտ շիրիմին,
 Ինկած զոհերու փոսերուն խրոտով .. :”

Բայց կը չըքանա՞ն ուրուները մինչ,
 Մինչ կը խաղաղի շիրմատան ուղին,
 Մութ հոգիիս մէջ՝ այս մութ գիշերին՝
 Ահա՛ կը հնչէ գո՞ռ, հըզո՞ր ու ջինջ,
 Ո՛վ Քէն, գըրոհիդ շեփո՞րն ահադռինչ ... :

1923

ԲԱՅԱՏՐՈՒԹԻՒՆ

Համապայծառ բոց արևիդ շողշողաց լոյսն
 ինձմէ՛ հեռու ...
 Ես չարքեցայ անմահական քու բաժակէդ
 ամբոսսայեռ.
 Իմ՝ լիառատ քու սեղանէդ եղան բաժի՛նըս
 փշրանքնե՛ր ...
 Եւ ընդերկար տառապեցայ ես՝ քմայքիդ,
 կամքիդ հըլու:

Ես ունէի երկնածիր հո՛ւրը՝ սակայն՝ բորբ
 երազներու.
 Ես նայուածքէ մը խորասոյզ՝ ծաղկեցուցի
 շէն դըրախտներ.
 Ես փետուրով մը նոյն իսկ մերթ սաւառնեցայ
 աստղերն ի վեր,
 Ու փշրանքներս փոխեցի մեր Շիրակայ՝
 ամբարներու...

Որպէսզի բայց հոգիս բացուէր կախարդական
 իր գանձերով,
 Որպէսզի ջուրն ապառաժէն լուսաբղխէ՛ր
 սանձակոտոր,
 Պէտք էր, ո՛վ Դուն, որ դիւթական սիրոյդ հրրաշքն
 յարատեւէր,

Բայց դուն այնքա՛ն եղար ժըլատ, այնքա՛ն կամշոտ
 ու կամակոր՝
 Որ ուղիսն՝ հազիւ արեւին տակ՝ շոգիացա՛ւ
 խութերուն քով,
 Եւ արդ հազիւ՝ դուն կը գտնես քանի մը բոյս
 ափերն ի վեր....:

ՈՒՐԻՇ ԲԱՅԱՏՐՈՒԹԻՒՆ

Ահաւասիկ, վերջացա՛ւ...: Այլ չկարծէ՛ք ձեզ մոռցայ,
 Ո՛վ դուք որ օր մը այնքա՛ն անշըքօրէն հեռացաք ...
 Ձեզ չը մոռցա՞յ ... բայց կ'ըզգամ, կը գիտակցիմ այժմ,
 աւա՛ղ,
 Որ ձեր անծի՛ր մահն ի զուր էր եւ անգօ՛ր եւ յանցա՞նք ...

Դուք մղձաւա՛նջըս էք արդ, իմ սեւեռո՛ւն գաղափարս՝
 Դուք բաժակիս մէջը թո՛յն էք ու խղճիս վրրայ խա՞յթ.
 Ես ամենուր, ամէն պահ ձեր յաճախմամբ եմ հիւանդ ...
 Բայց ներեցէ՛ք ... ներեցէ՛ք ... որ ձեզ երգել ... չե՛մ
 կրնար:

Գիտե՛մ թէ ինչ՝ կրնայ տալ հոգիներուն ձեր՝ հանգիստ ...
Այդ ոչ քերթուած է, ոչ ճառ եւ ոչ կոթող լայնանիստ,
Այդ ոչ աղօթք է, ոչ խունկ ... այլ ուրիշ դեղ, ուրիշ
ճար ...

[կրնար ...

Մերթ կը փորձեմ ձեզ մոռնա՛լ, ձեզ ուրանա՛լ՝ չեմ
Որովհետեւ կը սիրեմ ձեզ, ատելո՛ւ աստիճան ...
Ու դուք կուգա՛ք հետս, յամա՛ռ, մինչեւ ի փառք կամ
դամբան ...:

1935

Յ Ա Ն Կ

Յ Ա Ն Կ

Զօն	էջ	5	Իղձ	էջ	33
Զորավանք		7	Երգ		35
Գեղօն Վահագնի		9	Աշուղական		37
Տաւրոս		11	Գոհութիւն		39
Ուխտագնացութիւն		13	Յոյսը		41
Քառսր		15	Անձկութիւն		43
Կածանները		17	Համակերպութիւն		45
Անվերնագիր		18	Օրհնութիւն		47
Յորմենեսէ աչքերուդ		19	Վերելք		50
Անոր՝ որ շինչ			Աւան առաւօտ		53
հոգիիդ ...	21		Ուրեմն, Երազ ...		55
Ան՝ չգիտցար ...	23		Այսպէս, սեղմե		
Գեղօն՝ Շղթայուած			բունքերուս ...	57	
Արքային	25		Վերադարձար դուն		
Վրեժն իբրեւ ...	27		ուրեմն ...	59	
Մղձաւանջը	29		Տաղ առ Ասելութիւն	61	
Երեկոյ	31		Վառ. Երազ	63	

Մեներգ	էջ	65	Կարօս	էջ	93
Ըղձանք		67	Տրսմութիւն		95
Կոսամբանք		69	Յիշատակ		97
Նաւերգ		71	Անվերնագիր		100
Անդոն		74	Տերեւթափ		101
Որբունիի մը		75	Յայգերգ		103
Աղօթք		77	Սիրահարութիւն		105
Մենագարը		79	Անվկանդը		107
Երանութիւն անկա-			Հանդիպում		109
րելի	81		Գօս ծաղիկ		111
Անդարձ	83		Գիշերային		113
Երբ տակաւին ...	85		Մորմոք		115
Տաղ առ Մենութիւն	87		Նկարդ		117
Մռայլ պահեր	89		Մեռելոցի դիւեր		119
Մեծարեցի գրքին			Բացատրութիւն		121
վրայ	91		Ուրիշ Բացատրութիւն		123

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԻԿԱՆ ՀԱՄԱՐԱԶՄԱՆ ԳԱԶԵՏԻ

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0365334

ԳԻՆ 10 ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ԴԱՅԵԿԱՆ
ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ՝ 10 ՖՐ. ՖՐԱՆՔ

Սահաղու համար դիմել հեղինակին՝

S. Sahagian

179, Ave. de la Reine Nazli
Le Caire, Egypte

Printed in Egypt by
SAHAG - MESROB Press,
25, Sharia Tewfik, Cairo.